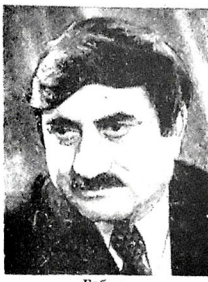

КЕЧЭ ИШЫГЛАР ЖАНАР... ДИНЧЭ ЮУЛМАН ГИТТИФАГМИДА „ТОРПАГ“

Габил

...Маса архасында чох отурмага хөөсөлсө чатыр. Ше'рлэри юуларда, сөфрлэрдэ, сөһөр-ахшам аста адымларла пийда кээб-долшмагы хошладыгы Бахы күчлэриндэ. Абысерон гүмүл савналаринда жарым...

Жазычлар Гиттифагмида, үчүнүк мартбаданы дараан айнабанды отурушуды. Эдэбијатчымыз асгаллаарынын сөвүнүчү гүмүлэри, на, жардычылыгы мүбәһислэрино шайыд олан бу балача айнабонд онун да хошладыгы жердир. Бурада өз сөзөт мүйүлүмдүн, бөтүкү гүмүл, достары, илэ тапкын олу, онларын сөбөтлөрүнүн диллөбү. Кең-күндүз фикриндэ долшан, райатлыгыны элииндэн алаан ше'рлерини бир тисини да сээ бурда ворголора көтүрүлүб.

Дузуңу галсы, бичкө чүрүшү, илк мүйүлүбө илэ сөзөт адамы багында лаңула јазы јаранаачыныа шүбһө сдирэм. Бизим тапшылыгымызаны илс хелјан јашы вар. Бу тапшылыгы јенителмөтин илаларинда о байлашы. О илаларын, ше'р жонин үчүн ме'чүзэ илк. Кунош кими, Ај кими олтатмазды. Онун сөз-сөз јарандыгыны, гөлдөндө атгыр-агыр, чотинилкээ сүзүлдүгүнү һөзө тасөвүр эдэ билмизди; ше'ри "чымыз тесирини" көрпүнчөрик һөрүлдүдүн хөөрсөздим. Дагалар һагынан ше'рлар варды, айма елө билмизди кн, һардаса узгадыгы ме'чүзэл дагалар Јазылб. Көндлөр, сөһөрдөр, чалдар һагынан ше'рлөр охурулар. Елө билмизди долдугуңу көл, бизим меңө, бизим чәј ше'рә дөһө билмээ...

Шар Габилә биринчи тапшылыгы ола көрү үзүздәмиз кн, о илк дөһө мөһө "бизаны" көндлөр, "бизини" торкаларга гөлдө алмышды, балача чаларымызаны, јункуң думаныңы" мешөлөңүңү, "адысы буагалар" меңәни да, адысы ше'рлэрини олдугуна мәни инадырмыш...

Сопра илалар кеңди, бир редакцияда ишләсәң олут... Ејин коллектив, ејин гәјгәң охуңа јардычы адамы көрүдүңүз тапмак үчүн кейт-бол икман...

Фикримдэн кечон илк суаларыны чаабыны чоходон билдирәм. "Илк ше'ри?" — "Азәрбајҗан", ләрдүңүчү сөзлөсә охуңајда диләгә гөстөиндә чыхыб. "Илк охучу-су?" — Эдәбијат мүйүлүмин, Социалист Әмәји Гөһрәмәни Зәрбәдн Сәмәдәс.

Анчај илк ше'рин јазмады күлдөн сөзүңүн, гөлдөңүн күүчүн инамага башладыгың күңи кими чох јол вар. Бәзән бу инама һөч өмүрүн сонунда да чатмаг олдур...

Елө билмиз, әсиә ше'рләрими әлтишкыны илаларин әвәлдериндән јазырам.

Бу етирәф алтым-јетимисин илаларда шапрын кейфијәтҗә јәни јардычылыгы жәрһәсәңи диләгә гөстөиндә чыхыб. "Илк охучу-су?" — Эдәбијат мүйүлүмин, Социалист Әмәји Гөһрәмәни Зәрбәдн Сәмәдәс.

Ләкин о вахта кими келчими јардычылыгы јолунда үзүдүмдә һадисләр, сөвинчә, көдөрлө күлүләр азым олу? Мүйүрбонин агыр илаларин тес-тес хатырлајар. 1942-чн илалар эдәбијат бу дил институтуна ишләјар. Халқын дүшмәно гаршы өлдүрүмиз мүбәризон бу чааң олгынмы да урәјин јериндән ојнатмышды:

"Вар олун, чәч сувариләр, еј гөһрәмәң сувариләр!" Радиода "Сувариләр" ше'рин диләјәндән сопра мөһүм Мәмәд Арфини ону јанына чөгирмә дедиң ону сөзләри Габил инди да унутмајб.

— Мәни өлдүк мүйүтә һәмни ил Бахтијар Ваһабәдә кәтирдә. Умәг-лағдан јахын инди. Аналарымиз Әли Бајрамчов күлүнә савад күрсүна меңәдә бунә дә бирәсә ојлајар, биләри көзләјәрдик.

Енергетика техникумунда охујурдүм. Һәрби гәјдәдә әлиһнәдә туфәнк техникума таровуң чөгирдик. Бир кун Бахтијарла бу кәлјәдә растлашдык. Мәни Мир Чалалын университетдәнд дәрјәһә до вәт етди. О вахт Бахтијарын бир нечә ше'ри мәрһүмәдә чымышдым на арты тапшылар.

Мир Чалалын дәрјәһиндә Фүзули јардычылыгына, әрүз вәзиһна хуәсин һәвәсә билмиздик. Бүгү ола көрә хатырлајарым кн, һәмни меһәбәт "Нәсим" поэмасында өз бәһрәсини верди.

Мүйүрбәдәнд сәг гәјгәтмәси ону көзүмдә ме'чүзәл адамы дөһәришди. 1944-чү иләр дәрјәдә охујурдүм "Кәл, баһарым" ады ме'рини хошуна кәлдик; апрелин 2-дә илө ме'дир илаларин "Эдәбијат гәстәтиндә ону чап етдирди. Бу, мәни илк мөтүб ше'рим илә; сәз билмиздик даһа маһшүр шаир олушман, һәмни мәни таптыр.

1945-чн илдин јәл итһаһан сөсәјисәһини да унутмарам. "Эдәбијат гәстәтинин" редактору, һөрәдлә адәмкими Мәмәд Чәфәр Аһи-дә бизә сүз эдәбијатчыдан мүйәзир охујурдү. Итһаһан вахты биләт тәһәддә мөһә деди кн, "Гәра шаны" ше'рин бәлән-бәлән, бу инама гәһәгәч. Сөвиндиримдән суаларла чап верә билмиздик. Анчај Мәмәд Чәфәр мүйүлүн һәҷәһәмни баша дүшүдү...

Инаһын кн, о узәг илалардо өзүңү итирмәк олмаса да, һәр јазымын тапкын инди да белә һөрәчәлә кәзләјрим.

Тәһәч чатынмыңы Габил мүйүлүмин јахындан тапшын адамлар онуң һәр тәзә ше'рини меңә һөрәчәлә дедиңини, фикир биләңә кими раһатлыг тапмадыгыны шайы дилди. Тәзә ше'р јазанда әдәмләримиз сүзү артар, отагалар кириб-чыхар, бир јердә дајана билмиздик. Һансы бириникимиз ахаларыб сәнит күш ахтара-ахалар редакцияны долашарды. Чох вахт сүнаңды мүйүсәк јер тапмазды. Бүгү бурда — Шаумян на Зәһни күчәлорин ачылан айнара ејанад, ағ көвәлдән чынарларын алтында, сых мејлә буагаларынын арасында дәлүстәчә тәзә шәһи, һәрәртәк мисрәләр сөһәрдәндә. Бүгү хәс олан бир гәһәтләнәдә ачыра ирәли өјнәләр, көзүңүн үстүна төкүлдән сәлварыны әли илэ тес-тес көпәр елја-елја јә, сийәдән кәлән јумһат бир сәһә, ләккәләр сәһә охујарды. Бу ахшам тәзә өтүб кечән маһыларын сәһи, нә да адам долү күчә ола мане ола биләрдү... Сонра да күнаһ ил тутумш умәг тәбәс-еүмү ләз түзүб һәдәк сорушарды: "Һә, һәдәк, һәдәк..."

Мәни илк сөзү "Сонһ дүшәдә јеримиз" ше'рини тәсвир мисрәларыны да бурада ештитимш.

"Чырдаһ" ше'рини, "Гој даһышын тәбәт", "Әскәр олмағ истајордык", "Јолдә даһышын тәбәт", "Төгүмчә, атым гәра", "Оғулун Маһир лә сөһөт" ше'рләрини дә јашыл мүрәккәбә, ил һөрфләрлә јаздыгы ворголәрлә долдур бизә јә бурада, јә да редакцияны отагаларындын дәрјәдә охујурдү. "Нәсим" поэмасынын һәр ахшам јазылм парчалары да (чох вахт бу парчалар сәккәз-он ил хәтәдн артыг олмазды) сәһәр редакцияда сәһәрдәндә. Инаһын һәлө Шәһәрдәндә билмиздик. Бизим мүйүрбәдәндә бу мејноли ејанаы ызығларову кариналарын, тозул јолларын, дәрәһин тоғналарындын, һәләб күчәләринин һавасы көлөрдү. Инаһ сүр-тәһдән сөһәт кәдәндә, "бу сүр-тәһдә Нәсим һәләбә нә вахт чәтәр?" — дөһә зарәфәтлә сорунда чиди етирәз едирдик: "Мәң өзүм гөһә билмизәм". Вә биләң фикрини дәһәк ифәдәһини таптарды: "Ше'р гәјдәдә даһыч-даһыч сүзүлдн булағ кимидир. Кәрәк даһи нөвчә долсун кн, сү кәтүрсә, тәләссәң, сәз булағын дөһәдә дөһә, сүлү илаләндн рәсәң."

Өз јардычылыгы сирәһини гәһәҗәһадан ачымагы, мүрәккәб гүрүмәһини ше'рләрини достларынын мүйәһәсәһи вериңи һәр кәс баһармыр...

Бу, көпчәк илалариндә кәли вордидир. О вахт тес-тәзә јә Бахтијариндә, јә Адил Бабәҗәһидә көрүм